3. Zhachek, N. (2019, veresen 30). Naividomisha, ale ne yedyna: Hreta Tunberh i politychnyi rukh ditei [The most famous, but not the only one: Greta Thunberg and the children's political movement]. Retrieved from https://50vidsotkiv.org.ua/najvidomisha-ale-ne-yedina-greta-tunberg-i-politichnij-ruh-ditej/ [in Ukrainian].

4. Rogozina, I. V. (2001). Plyuralizm kartin mira [Pluralism of world pictures] Retrieved from http://elib.altstu.ru/journals/Files/pa2001_1_2/pages/34/pap_34.html [in Russian].

5. Terentij, L. M. (2018). Psixolingvisticheskoe izuchenie obraza mira. [Psycholinguistic study of the image of the world] *Filologicheskie nauki. Voprosy` teorii i praktiki* (№ 2, ч. 1). (с. 170–173.) [in Russian].

6. Anne Hathaway in Instagram. Retrieved from https://www.instagram.com/p/B2zs9m0ldBx/?utm_source=ig_embed&ig_rid=13e88cda-dcc1-4d3e-8545-fd9fa8e76660

7. Krosofsky, A. (2021, August 24). 5 of Greta Thunberg's Greatest Accomplishments to Date. Retrieved from https://www.greenmatters.com/p/greta-thunberg-accomplishments

8. Leonardo Dicaprio in Instagram. Retrieved from https://www.instagram.com/p/B2xLf3RFcNP

9. More from Green Matters. Retrieved from https://www.greenmatters.com/p/greta-thunberg-accomplishments

10. Transcript: Greta Thunberg's Speech At The U.N. Climate Action Summit (2019, September 23). Retrieved from https://www.npr.org/2019/09/23/763452863/transcript-greta-thunbergs-speech-at-the-u-n-climate-action-summit

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Юлія Федорова – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології Маріупольського державного університету.

Наукові інтереси: дослідження розвитку англійської мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Yuliya Fedorova – PhD in Philology, Associate Professor, Head of the English Philology Department at Mariupol State University.

Scientific interests: studying the development of the English language.

УДК 811.16'373.2
DOI: 10.36550/2522-4077-2022-1-202-208-215

ПРОЄКЦІЯ НАЗВ СВІТУ ПРИРОДИ НА СЛОВ'ЯНСЬКІ СОМАТИЗМИ

Ірина ШПІТЬКО (Дніпро, Україна)
ORCID: 0000-0003-4639-0537
Web of Science Researcher ID C-9598-2016
e-mail: iryna-shpitko@ukr.net

ШПІТЬКО Ірина. ПРОЄКЦІЯ НАЗВ СВІТУ ПРИРОДИ НА СЛОВ'ЯНСЬКІ СОМАТИЗМИ.

У руслі антропоцентризму представлено слов'янські соматизми, які відображають знання давніх слов'ян про навколишній світ, самих себе і свій організм. Як вторинні номінації ці лексичні одиниці засновані на прихованому порівнянні з об'єктами дійсності та побудовані за семантичною моделлю. В основі іменування частин тіла людини є метафоричні перенесення за подібністю форми, будови, ознак і властивостей, функцій предметів і явищ світу природи – назв рослин і рельєфу.

Ключові слова: *антропоцентризм, давні слов'яни, соматизм, світ природи, світобачення, метафоричне перенесення.*

SHPITKO Iryna. THE PROJECTION OF NAMES OF THE WORLD OF NATURE ON SLAVIC SOMATISMS.

In line with anthropocentrism, the issues of the relationship between the surrounding world, process of thinking and language, and the study of the processes of transforming the facts of extra verbal reality into the acquisition of the language system are important for modern linguistics. In this regard the study of somatisms in modern Slavic languages in the direct nominative sense is extremely relevant. Slavic names of body parts, inherited from the Proto-Slavic language and dating back to Indo-European proto-language, preserve inexhaustible knowledge of both the Slavs themselves and their worldview, "speaking" of themselves through

associations with phenomena and things of animate and inanimate nature. Most names of body parts at the present stage are perceived as primary units of language, because in morpheme terms they are structurally simple. Based on etymological analysis, comparison with other languages of the Indo-European language family, it is established that Slavic somatisms are secondary nominations that have a figurative basis and are often based on a hidden comparison with objects of reality. As a result of the work of linguocognitive mechanisms, the emergence of somatisms often occurred due to understanding the existing, long-used units of language, as a human being perceives the new through the prism of the well-imagined and known from previous experience. Studying human body, trying to verbalize its parts, our ancestors noticed the similarity of its individual parts with the phenomena and things of the natural environment. Accordingly, the nomination of Slavic somatisms is based on metaphorical transfers of similarity of form, structure, signs and properties, functions of objects of the natural world - plant names and relief. This is how a part of Slavic somatisms was formed: torso, eyebrows, waist, back, forehead, lips, hand. Their nominations are based on the names of the plant world (tree and its various parts, mushrooms, tassels) and the names of geographical objects (ridge, hump, chest, valley, pit). Thus, somatic vocabulary remains an inexhaustible source for linguistic studies, because by studying it, one can learn the deep mental secrets of the Slavs, who preserve and accumulate their languages, the creators and speakers of which they have been for millennia.

Key words: *anthropocentrism, ancient Slavs, somatisms, world of nature, worldview, metaphorical transfer.*

Постановка проблеми. Сучасна епоха характеризується появою великої кількості нових лексичних одиниць або нових значень у наявних слів, а мовознавство позначене періодом активного дослідження їх. Проте поряд із зацікавленням вивчення процесів найменування нових реалій, розвитку полісемії наявних мовних одиниць відзначаємо недостатність уваги мовознавців до загальновідомих, загальновживаних слів. Слушними видаються слова відомого фізіолога М. О. Бернштейна, який свого часу зазначив, що «в кожній галузі знань визначальними є два питання: 1) як відбувається явище та 2) чому воно відбувається» (цитата за О. Лєонтьєвим) (Леонтьев, 2008: 333). Ці питання є не менш важливими і для лінгвістичної науки, адже мовознавці мають з'ясувати «співвідношення навколишнього світу, мислення й мови, дослідити різноманітні засоби номінації, номінативну техніку, сам процес перетворення фактів позамовної дійсності в набуток системи та структури мови» (Языковая номинация, 1977: 3). Повний лінгвістичний опис мовних фактів неможливий без звернення до наукових доробків таких видатних науковців, як В. фон Гумбольдт, О. О. Потебня, В. Г. Гак, О. С. Кубрякова, М. Е. Рут, В. М. Телія, О. А. Земська, та до сучасної лінгвістичної парадигми – антропоцентризму як особливого типу дослідження мови, коли «людина стала центром координат, які визначають предмет, завдання, методи, ціннісні орієнтації сучасної лінгвістики» (Попова, 2002: 69). Відповідно до цього в мовознавчих дослідженнях людина – головна, центральна величина, у зв'язку з чим конкретні лінгвістичні проблеми вирішуються з урахуванням людського фактору, тому актуальним у руслі антропоцентричної парадигми постає дослідження слов'янських соматизмів. Ґрунтовне етимологічне вивчення їх дає всі підстави стверджувати, що назви частин тіла людини в слов'янських мовах, які формувалися протягом тисячоліть і активно функціонуть нині, у першу чергу відображають знання давніх слов'ян про навколишній світ.

Аналіз останніх робіт. З другої половини XX ст. науковці активно використовують термін соматизм у дослідженнях, спрямованих на вивчення мовних одиниць, які номінують частини тіла людини. Слов'янську соматичну лексику науковці досліджували в різних аспектах на матеріалі різних слов'янських мов: О. В. Старих, О. М. Маркова, Н. В. Масалева, Н. А. Власова, О. Моторний, Л. Мойсеєнко, К. Палкович, І. Ванькова, В. Вітковська, В. Чурдова, Д. Балакова, Я. Сятковскі тощо. Більшість доробків спрямована на вивчення соматизмів як национально-культурних компонентів фразеологічної одиниці та когнітивних і

семантичних значень, які формуються на основі наявних соматизмів у тій чи тій мові. У нашому дослідженні ми прагнемо встановити, що постає основою творення самих соматизмів, пізнати світобачення давніх слов'ян, яке відобразилося в лексичній парадигмі назв частин тіла людини як однієї з найдавніших груп слов'янської лексики.

Метою нашої статті є виявлення тих елементів навколишнього світу давніх слов'ян, які стали основою номінації праслов'янських і зрештою слов'янських соматизмів. **Об'єктом** дослідження є лексичні одиниці на позначення частин тіла людини в сучасних слов'янських мовах, **предметом** – об'єкти світу живої й неживої природи, назви яких давні слов'яни перенесли на назви частин свого тіла.

Виклад основного матеріалу. Хронологічно соматизми є одним з найдавніших пластів лексики разом з назвами спорідненості, тварин, рослин, житла, господарських знарядь і занять, предметів харчування, дій і процесів, якостей тощо (Вступ, 1966: 500). Через давність свого походження, різноманітні зміни у структурі основи соматизми сприймаються як непохідні мовні одиниці, проте вони є похідними, вторинними, що, за твердженням В. М. Телії, може бути з'ясоване лише за етимологічного чи історичного аналізу (Телія). Як вторинні номінації соматизми мають образну основу й нерідко засновані на прихованому порівнянні з об'єктами дійсності та побудовані за метафоричною моделлю. Мовні метафори – це один з універсальних способів пізнання й номінації нових понять. У процесі називання нових реалій взагалі і соматизмів зокрема людське мислення здебільшого звертається до вже наявних в мові вербальних одиниць. У результаті роботи лінгвокогнітивних механізмів акустичний образ їх використовується для передачі нових смислів, а отже, і для найменування нових предметів і явищ. Як слушно зауважує В. М. Телія, метафора – один з найбільш продуктивних способів смислотворення, що виявляється на всіх значимих рівнях мовної структури – лексичному, синтаксичному та морфемному, але особливо активна метафора на лексичному рівні (Метафора в языке и тексте, 1988: 4). Цей мовний троп вибудовується на подібності предметів і явищ, тому в основі метафоричного перенесення є зіставлення та порівняння предметів, явищ на основі спільної для них ознаки. Метафора – це приховане порівняння, що з'являється як результат подібності двох реалій, які належать до різних категорій. Не становлять виняток і номени-соматизми, нерідко утворені шляхом метафоризації дійсності. Пізнавши навколишній світ і пізнаючи себе, давні слов'яни зіставляли об'єкти, явища, предмети дійсності, які вже мали назви, із тими, які підлягали номінації, тобто частинами свого тіла. У процесі етимологічного вивчення слов'янських соматизмів помічено перенесення назв із світу природи (живої й неживої) на частини тіла людини. Це дає підстави стверджувати, що давні слов'яни вбачали подібність між елементами світу природи та світом людини, оскільки назви елементів світу природи слугували назвами елементів світу людини – частин людського тіла.

Світогляд давніх слов'ян був дуже самобутнім… Наші предки з трепетом ставилися до навколишнього світу… Справжнім храмом для них була природа, частиною якої вони себе вважали, гармонійно вписуючись у природне середовище (Гнатюк В., Гнатюк Ю., 2008: 3). Усе це позначилося на формуванні соматичної лексики.

Із усього світу живої природи, з яким злагоджено жили давні слов'яни, окремо постає світ рослин. Дерево в житті людини завжди відігравало й досі відіграє значну роль. У сучасній науці описано феномен дерева в культурі слов'ян, символіку дерев у слов'янській міфології та фольклорі, концепт дерева в мовних картинах світу

слов'ян, проте лексеми, які позначають частини дерева і стали основою номінації слов'янських соматизмів, ще не були ґрунтовно досліджені. Давні слов'яни проводили аналогії між елементами дерева, його властивостями і частинами свого тіла, що й слугувало мотивацією для низки соматизмів. Давнім слов'янам була знайома будова дерева, принаймні вони виділяли три його частини, що засвідчено давньою слов'янською міфологією (Кононенко, 2013), – коріння, стовбур і крону. У побуті давні слов'яни найбільше використовували стовбур дерева – це спричинило появу певних асоціацій цієї частини дерева з тулубом людини. Чеський дослідник В. Махек відзначає, що в давньочеській мові основну дерев'яну й нерозгалужену частину дерева, його стовбур, було позначено словом *trup* (ESJČ, 1968: 654). Цей номен має праслов'янське походження (**trupъ)* і успадкований з індоєвропейського кореня **trou-p(o)-* «колода, пень» (ЕСУМ, т. 5: 657; HER, 1993: 642). Отже, звуковим комплексом **trupъ* давні слов'яни номінують основну частину свого тіла між головою та кінцівками на основі подібності до стовбура дерева за схожістю будови (частина чогось цілого) і функції (бути основою чого-небудь). Зрештою лексема *трун / trup* із значенням «центральна частина тіла, що не містить голову, шию, кінцівки» стає набутком лексико-семантичних систем південнослов'янських і південно-західних мов західнослов'янської групи (хорв. *trup*, словац. *trup)*.

Дерево здавна в багатьох народів слугувало будівельним матеріалом: його стовбур використовували як перекладину, місток, який з'єднував два береги струмків, річок, урвищ тощо. Соматизм *брови* «волосся, розташовані дугою над очною западиною, а також виступ над цією западиною» науковці виводять з прасловнського **bry* (Р.в. **brъve*) з давнім значенням «колода, стовбур, кладка» (ЕСУМ, т. 1: 261; SESS, 2015: 84). Отже, слов'янський соматизм *брови,* який наявний у більшості слов'янських мов сформувався на основі метафоричного перенесення з назви частини зрубаного дерева, стовбура / колоди.

Із рослинним світом пов'язана словацька назва найвужчої частини тулуба людини – *driek* «талія». Словацький етимолог Л. Кралік припускає її зв'язок з литовськими *draĩkas* «довгий (про дерево)», *driekti* «розтягувати» та з праслов'янським дериватом **derkъ,* що походить з індоєвропейського кореня **der-* «обтесаний стовбур дерева» (SESS, 2015: 134).

До світу рослин належить надземний вегетативний орган – *пагін* – тонка гнучка гілка. Слов'яни, напевно, вбачали подібність за кількома ознаками між молодою гілкою та власним хребтом: за властивістю (гнучкість), за функцією (пагін – основа для бруньок, листя, а хребет – головна вісь та опора тіла), за формою (і пагін, і хребет людини більш потовщені внизу та тонші вгорі). Результатом таких асоціацій утворився соматизм *спина,* споріднені зв'язки якого дослідники вбачають із латиським *spina* «прут», давньоанглійським *spír* «довгий пагонець», латинським *spīna* «хребет» (ЕСУМ, т. 5: 371). Різні семантичні зміни спостерігаємо в основі номінації лексеми *спина*, центром якої виступає хребет: довгий пагонець > хребет людини > спина людини, що містить хребет.

Відомо, що давні слов'яни широко використовували в побуті кору дерева, а саме *луб* – внутрішню частину кори листяних дерев. Етимологи припускають зв'язок праслов'янської лексеми **lъbъ* у значенні «череп; лоб, голова» (ЕСУМ, т. 3: 274) з праслов'янським **lubъ* «луб» і виводять останню з індоєвропейського кореня **leubh-* «здирати (шкірку), знімати кору з дерева тощо» (ЭССЯ, т. 16: 227). Виходить, що семантичний розвиток слов'янських соматизмів із коренем *лоб-* пройшов шлях від позначення того, що знімається, до того, з чого знімається, тобто черепа: шкірка твердого предмета (дерева) > твердий предмет (голова, черепна коробка, череп).

Отже, в основі найменування черепа в словацькій і чеській (*lebka)*, сербській *(лобања)*, хорватській *(lubanja)*, словенській *(lobanja)* мовах є метафоричне перенесення з позначення луб'яного, гладкого виробу на частину тіла людини.

Гриби як особливі представники світу живої природи також породжували певні асоції у свідомості давніх слов'ян. Етимологи відзначають беззаперечну спорідненість значень «гриб» і «губа» (ЭССЯ, т. 7: 79). Спочатку номен *губи*, утворений з праслов'янського **gǫba,* слугував для називання грибів, що підтверджено його семантикою в інших слов'янських мовах: болг. *гъба* «гриб», чес. *houba* «гриб», словац. *huba* «гриб», рос. діал. *губа* «гриб», укр. діал. *губи* «гриби» тощо (ЭССЯ, т. 7: 78), а позначення ним частини тіла людини із значенням «кожна з двох шкірно-м'язових рухомих складок, які утворюють краї рота в людей і тварин», має експресивний характер у зв'язку з перенесеннням за подібністю ознаки «пористий, випуклий» на шкіряну складку рота. Цей соматизм функціонує лише в східнослов'янських мовах, який «посунув» інший слов'янський соматизм – *уста.* Проте лексико-семантична система словацької мови зберігає лексеми *huba* із значенням «рот, морда» (KSSJ, 2003: 201) й *gamba* «губи, *у множ.* рот» (KSSJ, 2003: 171), які в сучасній словацькій мові є пейоративними назвами до стилістично нейтральних *ústa* «рот» і *pera* «губа»: *držať hubu* «мовчати», *zatvor hubu, drž hubu!* «мовчи»; *oduť, otročiť gamby* «надути, копилити губи».

Елементами хрестоцвітних рослин є *китиці* – скупчення квіток на одній гілці, на одному стеблі. У лексико-семантичних системах сучасних слов'янських мовах наявні слова із значенням «зв'язка, пучок рослин або волосся»: болг. *кита* «гілка», хорв. *kita* «гілочка з листям; пучок, зв'язка», словен. *kíta* «коса (волосся); жгут із соломи; букет, пучок», чес. *kyta* «пучок пір'їв», словац. *kyta* «пучок льна, коноплі», пол. *kita* «пучок, зв'язка, кисть». Усі ці назви походять з праслов'янського **kyta* «китиця» (ЭССЯ, т. 13: 279; ЕСУМ, т. 2: 438). У східнослов'янських мовах значення «кисть руки» більш пізнє, утворене в результаті метафоричного перенесення за подібністю форми: «зв'язка рослин» → «зв'язка пальців»: укр. *кисть,* рос. *кисть,* білор. *кісць* (ЕСУМ, т. 2: 438; ЭСРЯ, т. 2: 240).

Другим світом природи, з якого давні слов'яні переносили назви на частини свого тіла, є світ неживої природи. Довкілля, у якому жили наші предки, осмислювалося ними та отримувало відповідні назви, які згодом ставали основою найменування нових понять, власне соматизмів. Наявність у праслов'янському лексиконі низки слів на позначення навколишнього ландшафту доводить, що наші предки освоїлися в непростому світі природи. «Людина з давніх-давен проводила аналогії між конфігураціями природних об'єктів і частинами тіла людини, що слугувало мотивацією для деяких соматизмів» (Маркова, 2013: 150).

Асоціативний зв'язок між рельєфом землі та частиною тіла людини простежується в слов'янському соматизмі *хребет*. Слово *хребет,* позначаючи спочатку одну з форм рельєфу земної поверхні, згодом стало позначати осьовий скелет людини в українській, російській і білоруській мовах (укр. і рос. *хребет,* білор. *хрыбет*) та задню частину тулуба людини, тобто спину, у словацькій (*chrbát)* і чеській (*hřbet)* мовах (в останній збереглося лише у сталих висловах – *ohýbať hřbet* «гнути спину»). Лексема *хребет* праслов'янського походження (**chrьbьtъ* «хребет, спина») і пов'язана з **chribъ* «горб, пагорб, хребет» (ЭССЯ, т. 8: 96; SESS, 2015: 223; ЕСУМ, т. 6: 208).

Географічний термін *горб* – основа соматизма *горб.* Російська дослідниця О. Маркова припускає, що значення «випуклість на спині» розвинулося із значення «підвищення на площині, бугор, пагорб» (Маркова, 2013: 150). Соматизм *горб* у

значенні «випуклість на спині» відомий українській *(горб),* російській *(горб)*, чеській *(hrb),* словацькій *(hrb),* польській *(garb)* мовам, а в значенні «задня частина тулуба людини» болгарській (*гръб*) і македонській *(грб)*.

Поняття рельєфу, який піднімається над навколишньою поверхнею, перенесено й на передню верхню частину тулуба людини від шиї до живота, яка номінована в слов'янських мовах словом *груди* (болг. *гръди,* серб. *груди,* словен. *grôd,* чес. *hrud,* словац. *hruď)* або його дериватами – *hrudník* «груди, грудна клітина» в чеській і словацькій мовах, *grudni koš* «грудна клітина» в хорватській мові. В основі цих соматизмів – праслов'янське **grǫdь*, яке, за переконанням етимологів, являє собою слов'янську лексико-семантичну інновацію й етимологічно тотожне з **grǫda* «глиба, ком землі, бугор, підвищення» та **gręda* «довгасте підвищення» (ЭССЯ, т. 1: 148, 146, 121). Отже, соматизм *груди* – результат вторинної номінації за подібністю форми до географічного об'єкта.

Низькі ділянки землі, які протиставлялися підвищеним частинам суші, отримали в праслов'янській мові назви **dolъ* «діл», **dolina* «долина». Очевидним є асоціативний зв'язок за формою між низинним місцем на поверхні землі – *долиною* та слов'янським соматизмом *долоня* «внутрішній бік кисті руки людини», який утворився метафоричним шляхом: «низинне місце на земній поверхні» → «нижній бік руки» (Маркова, 2013: 151). Цей соматизм представлений в усіх слов'янських мовах різними фонетичними варіантами відповідно до змін, спричинених дією закону відкритого складу: **dolnь* – укр. *долоня,* рос. ладонь, біл. *далонь,* болг. *длан,* макед. *дланка,* серб. *длан,* хорв. і словен. *dlan,* словац. *dlaň,* чес. *dlaň,* пол. *dłoń.* Назва цього ж географічного об'єкта стала основою номінації польського соматизма – *doły / dołeczki na policzkach* «як ямки на щічках».

Зв'язок між географічним об'єктом *ямою* «заглибелення в землі» і соматизмом *ямки на щічках*, *ямка на підборідді* людини та перенесення назви з географічного об'єкта на назву частини тіла людини за подібністю форми спостерігаємо в більшості слов'янських мов: рос. *ямки на чещках,* білор. *ямкі на шчоках,* серб. *јаме на образима,* хорв. *jame na obrazima,* словен. *jame na licih,* словац. *jamky na lícach,* чес. *jamky na tvářích.*

Висновки та перспективи подальшого розвитку. Світ живої й неживої природи, у тісному контакті з яким проживали наші предки, був когнітивно, ментально та вербально засвоєний одним із першим. Пізнавши його та пізнаючи себе, давні слов'яни використовували для номінації частин свого тіла форми вже наявної мовної одиниці як імені для нового позначення. Цими вербальними одиницями, що підтверджено етимологічними дослідженнями, є назви рослинного світу *(дерево та його частини, гриби, китиці)* і географічних об'єктів *(хребет, горб, груди, долина, яма).* На основі подібностей будови, форми, ознак і властивостей об'єктів і явищ світу живої й неживої природи та частин тіла людини сформувалася низка соматизмів у слов'янських мовах – *trup* «тулуб», *брови, driek* «талія», *спина, lebka / lobanja / лобања* «череп», *губи, кисть, хребет, горб, груди, долоня, ямка на щоках та підборідді / doły (dołeczki) na policzkach* тощо*)*. Метафора виявилася одним з активних способів творення слов'янських соматизмів, які, пройшовши тривалий шлях свого розвитку, стали трансляторами різноманітних асоціацій, що відображають особливості світорозуміння та світосприйняття слов'ян. Отже, слов'янська соматична лексика залишається невичерпним джерелом для лінгвістичних студій, адже, вивчаючи її, можна пізнати глибинні ментальні таємниці слов'ян, які зберігають і акумулюють у собі їх мови, творцями й носіями яких вони є вже не одне тисячоліття. Перспективу подальших досліджень, на наш погляд,

становить вивчення слов'янських соматизмів як репрезентантів світобачення самобутнього етносу – слов'ян – у колі індоєвропейців та виявлення етноспецифічних і універсальних ознак індоєвропейських мов у процесах вербалізації світу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / За ред. О. С. Мельничука. К.: Наукова думка, 1966. 596 с.

2. Гнатюк В., Гнатюк Ю. Славянский ведизм и нумерология. Москва: Амрита-Русь, 2008. 152 с.

3. Кононенко О. А. Энциклопедия славянской культуры, письменности и мифологии. Харьков: Фолио, 2013. 30 с. URL: https://www.litmir.me/br/?b=223626 (дата звернення 04.01.2022).

4. Кубрякова Е. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века (опыт парадигмального анализа). URL: https://userdocs.ru/istoriya/15882/index.html?page=7 (дата звернення 04.01.2022).

5. Леонтьев А. Путешествие по карте языков мира. М.: ИД Мещеряково, 2008. 346 с.

6. Маркова Е. М. Метафорическое развитие славянский названий ландшафта // *Вестник Нижегородского университета имени Н. И. Лобачевского.* 2013. № 6 (2). С. 150–153.

7. Метафора в языке и тексте / за ред. В. Н. Телия. М.: Наука, 1988. 176 с.

8. Попова Е. Человек как основополагающая величина современного языкознания. *Филологические науки.* 2002. № 3. С. 69–77.

9. Телия В. Н. Лингвистический энциклопедический словарь. Номинация. URL: http://www.tapemark.narod.ru/les/336a.html (дата звернення 04.01.2022).

10. Языковая номинация (Общие вопросы). М.: Наука, 1977. с. 360.

ДЖЕРЕЛА

ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: в 6 т. К.: Наукова думка, 1982–2012.

ЭСРЯ – Фасмер М. Этимологический словарь русского языка: в 4-х т. / под ред. И предисловием Б. А. Ларина. М.: Прогресс, 1971.

ЭССЯ – Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд. URL: http://essja.narod.ru/index.htm (дата звернення 04.01.2022 – 18.01.2022).

ČES – Rejzek, J. Český etymologický slovník. Praha: LEDA, 2001. 752 c.

ESJČ – Machek, V. Etymologicky slovník jazyka českého. Praha: Českoclovenská Akademie Věd, 1968. 866 s.

HER – Gluhak, A. Hrvatski etimološki rječnik. Zagreb: AC, 1993. 832 s.

KSSJ – Krátky slovník slovenského jazyka. Bratislava: VEDA, 2003. 986 s.

SESS – Králik, Ľ. Stručný etymologický slovník slovenčiny. Bratislava: Veda, 2015. 704 s.

REFERENCES

1. Vstup do porivnyal′no-istorychnoho vyvchennya slov″yans′kykh mov (1966)/ Za red. O. S. Mel′nychuka [Introduction to the comparative and historical study of Slavic languages]. Kyiv: Naukova dumka, 596 p.

2. Gnatyuk, V., Gnatyuk, YU. (2008). Slavyanskiy vedizm i numerologiya. [Slavic Vedism and numerology]. Moscow: Amrita-Rus', 152 p.

3. Kononenko, O. A. (2013). Entsiklopediya slavyanskoy kul'tury, pis'mennosti i mifologii. [Encyclopedia of Slavic culture, writing and mythology]. Kharkiv: Folio. 30 p. URL: https://www.litmir.me/br/?b=223626.

4. Kubryakova, Ye. Evolyutsiya lingvisticheskikh idey vo vtoroy polovine XX veka (opyt paradigmal'nogo analiza). [The evolution of linguistic ideas in the second half of the twentieth century (the experience of paradigm analysis)]. URL: https://userdocs.ru/istoriya/15882/index.html?page=7.

5. Leont'yev, A. (2008). Puteshestviye po karte yazykov mira. [Journey through the map of world languages]. Moscow: ID Meshcheryakovo, 346 p.

6. Markova, Ye. M. (2013). Metaforicheskoye razvitiye slavyanskiy nazvaniy landshafta. [Metaphorical development of the Slavic names of the landscape] // Vestnik Nizhegorodskogo universiteta imeni N. I. Lobachevskogo. № 6 (2). P. 150–153.

7. Metafora v yazyke i tekste (1988). [Metaphor in language and text] / za red. V. N. Teliya. Moscow: Nauka, 176 p.

8. Popova, Ye. (2002). Chelovek kak osnovopolagayushchaya velichina sovremennogo yazykoznaniya. [Man as a fundamental value of modern linguistics]. *Filologicheskiye nauki.* № 3. P. 69–77.

9. Teliya, V. N. Lingvisticheskiy entsiklopedicheskiy slovar'. Nominatsiya. [Linguistic encyclopedic dictionary. Nomination]. URL: http://www.tapemark.narod.ru/les/336a.html.

10.Yazykovaya nominatsiya (Obshchiye voprosy). (1977). [Language nomination (General questions)]. Moscow: Nauka, 360 p.

SOURCES

ЕСУМ – Etymolohichnyy slovnyk ukrayins′koyi movy: v 6 t. [Etymological dictionary of the Ukrainian language: in 6 v.]. Kyiv: Naukova dumka, 1982–2012.

ЭСРЯ – Fasmer, M. Etimologicheskiy slovar' russkogo yazyka: v 4 t. / pod red. i predisloviyem B. A. Larina. [Etymological dictionary of the Russian language: in 4 v.]. Moscow: Progress, 1971.

ЭССЯ – Etimologicheskiy slovar' slavyanskikh yazykov. Praslavyanskiy leksicheskiy fond. [Etymological dictionary of Slavic languages. Proto-Slavic lexical fund]. URL: http://essja.narod.ru/index.htm.

ČES – Rejzek, J. Český etymologický slovník. Praha: LEDA, 2001. 752 c.

ESJČ – Machek, V. Etymologicky slovník jazyka českého. Praha: Českoclovenská Akademie Věd, 1968. 866 s.

HER – Gluhak, A. Hrvatski etimološki rječnik. Zagreb: AC, 1993. 832 s.

KSSJ – Krátky slovník slovenského jazyka. Bratislava: VEDA, 2003. 986 s.

SESS – Králik, Ľ. Stručný etymologický slovník slovenčiny. Bratislava: Veda, 2015. 704 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ірина Шпітько – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри загального та слов'янського мовознавства Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Наукові інтереси: славістика, словакістика, слов'янська лексикологія, ономасіологія, семасіологія, дериватологія.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Iryna Shpitko – Associate Professor, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of Oles Honchar Dnipro National University, Department of General and Slavic Linguistics.

Scientific interests: Slavic studies, Slovak studies, Slavic lexicology, onomasiology, semasiology, derivatology.